

ԲԱԺԻՆ 7: ՀԱՅ ԿՐԹԱԿԱՆ ԳՈՐԾԸ ՄՓՅՈՒՈՔՈՒՄ
РАЗДЕЛ 7: АРМЯНСКОЕ ОБРАЗОВАНИЕ В ДИАСПОРЕ
SECTION 7: ARMENIAN EDUCATION IN DIASPORA

UDC 371.278 (55)

DOI 10.46991/educ-21st-century.v7.i1.335

ԱՌԱՐԿԱՅԱԿԱՆ ՕԼԻՄՊԻԱԴԱՆԵՐԸ ՈՐՊԵՍ ԻՐԱՆԱՀԱՅ ԴՊՐՈՑԻ
ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ՈՐԱԿԻ ՑՈՒՑԻՉ (2000-2008 թթ.)

Մկրտչյան Կարեն

պատմական գիտությունների թեկնածու,

ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտ

Հայաստանի Հանրապետություն

K86mkrtchyan@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0006-2376-0215>

Ամփոփում

Իրանի Իսլամական Հանրապետության կրթադաստիարակչության նախարարության և նրան ենթակա նահանգային ու մայրաքաղաքային համապատասխան կառույցների կողմից կազմակերպվող առարկայական օլիմպիադաները նպատակ ունեն հայտնաբերելու շնորհալի, տաղանդավոր և ստեղծագործական կարողություններ ունեցող սովորողներին, զարգացնելու ուսումնական առարկաների նկատմամբ հետաքրքրությունն ու նպաստելու կայուն գիտելիքների ստացմանը: Դրանք նաև հնարավորություն են ընձեռում հավաստիանալու, որ իրանական, այդ թվում՝ հայկական դպրոցներում ուսանում են, հիրավի, օրինակելի աշակերտներ:

Իր հերթին հայության համար էլ այն դիտարկվում է որպես միջոց վստահելու սեփական համայնքային կառույցների առաջնորդությունը երիտասարդությանը: Այդ առումով գնահատանքի է արժանի մանկավարժների անուրանալի դերը, որոնց անմնացորդ ջանքերով աշակերտները նվաճում են նոր բարձունքներ:

Իրանական կրթական միջավայրում, որտեղ տիրապետող է իսլամական կրոնական գաղափարախոսությունը, դյուրին չէ հայ դպրոցի սեփական ավանդույթները զարգացնելը: Ահա թե ինչու փորձ է արվում սինթեզել հայկական կրթական բաղադրատարրերը իրանականին:

Հայ տաղանդավոր սաների մասնակցությունը դպրոցական առարկայական օլիմպիադաներում և առաջատար տեղեր զբաղեցնելը համայնքի գործունեության համար ունեն կարևոր նշանակություն: Այդկերպ հայությունն ընդգծում է իր ներկայությունը իրանական միջավայրում, ընդհանրապես, և կրթության բնագավառում, մասնավորապես: Ակնհայտ է, որ ոգևորիչ ազդեցությունից բացի՝ առարկայական օլիմպիադաներում հաղթանակները նոր լիցքեր են հաղորդում մատաղ սերնդին, կարևորում համայնքի իրական ներուժը, ինչպես նաև, որ շատ կարևոր է, բացահայտում է աշակերտների մտավոր ընդունակությունները:

Այսպիսով՝ Իրանի ընդհանուր բնակչության, այդ թվում՝ փոքրամասնությունների, կրթության մակարդակի հետ համեմատելու դեպքում 2000-ական թթ. հայ համայնքում տեխնիկական ու բնագիտական մասնագիտություններով դիմորդների թիվը և դպրոցական առարկայական օլիմպիադաներում տաղանդավոր սաների զբանցած արդյունքները վկայում են կրթության բարձր որակի մասին:

Բանալի բառեր՝ առարկայական օլիմպիադաներ, իրանահայ դպրոց, աշակերտ, համալսարան, կրթության որակ, տաղանդավոր սաներ, քննություն, մրցույթ:

Համառոտ ներածական: Դարեր շարունակ իրանահայ համայնքի գոյատևման հարցում իր առանցքային դերն է ունեցել դպրոցը: Հայտնի է, որ իրանահայ բազմաթիվ անվանի գործիչներ իրենց կրթությունը ստացել են ավանդական ուսումնական ծրագրեր ունեցող հայ դպրոցում: Սակայն առանձին պատմափուլերում, իրանական հասարակական-քաղաքական տարբեր հանգամանքներով պայմանավորված, ի հայտ են եկել նոր խնդիրներ, որոնք դարձել են մարտահրավեր, երբեմն էլ նաև նոր հնարավորություն հայ դպրոցի գոյատևման համար:

XXI դարի առաջին տասնամյակում Իրանի հայ համայնքը կանգնեց ժողովրդագրական լուրջ խնդիրների առջև, ինչն էլ առաջնահերթ իր արձագանքները գտավ կրթության բնագավառում: Այդուհանդերձ, իրանահայ դպրոցը փորձում է համաիրանական առարկայական օլիմպիադաներում հայ աշակերտների գրանցած արդյունքները դարձնել իր որակի ցուցիչ:

Ավելին, իսլամական կրոնական գաղափարախոսությամբ առաջնորդվող իրանական կրթական միջավայրում հայ դպրոցը դարձել է նաև, պայմանական ասած, միջկրոնական երկխոսության մի հարթակ, որտեղ սովորում են հայ աշակերտներ՝ սակավաթիվ հայ և հիմնականում պարսիկ ուսուցչական կազմի ու տնօրինության ղեկավարության ներքո:

Հիմնախնդիրը Իրանահայ դպրոցի և նրա տաղանդավոր սաների՝ առարկայական օլիմպիադաներում գրանցած արդյունքների լուսաբանման կարևորությունն է՝ որպես համայնքի կրթության որակի ցուցիչ:

Հետազոտության նպատակն է որոշակիացնել իրանական կրթության բովանդակության տիրույթում հայ տաղանդավոր սաների նվաճումները, դիտարկել նրանց դերակատարությունը հայ համայնքի կրթության զարգացման և առաջադիմության մեջ:

Հետազոտության նորույթը: Վիճակագրական բազմաթիվ տվյալների հիման վրա առաջին անգամ քննվում են առարկայական օլիմպիադաներում հայ շնորհալի աշակերտների գրանցած արդյունքները՝ որպես իրանահայ դպրոցի կրթության որակի ցուցիչ (2000-2008 թթ.):

Ուսումնասիրության տեսական ու գործնական նշանակությունը: Հոդվածը տեսական ծավալուն տեղեկատվություն և վիճակագրական վերլուծություն է պարունակում, այն կարող է ծառայել հիմնախնդրին առնչվող ուսումնասիրությունների համար:

Հիմնախնդրի վերաբերյալ գրականության վերլուծություն: Հայ տաղանդավոր սաների՝ առարկայական օլիմպիադաներում գրանցած արդյունքները վկայում են իրանահայ դպրոցի կրթության որակի վերաբերյալ, որն արժի ուսումնասիրել որպես առանձին թեմա: Տարբեր հարցերի լուսաբանման շրջանակում հիմնախնդրին առնչվող որոշակի թեմաներ քննության առարկա են դարձրել

պրոֆ. Վ. Բայբուրդյանը, Գ. Իսկանդարյանը, ինչպես նաև Է. Բաղդասարյանը, Գ. Բադալյանը և ուրիշներ:

Հիմնական նյութի շարադրանքը: Ակնարկ իրանական արդի կրթության համակարգի ձևավորման շուրջ: Իրանի Իսլամական Հանրապետության ղեկավարությունը գնահատանքի է արժանացնում Իրանի հայության նվիրվածությունը իրանական հայրենիքին, որի հյուրընկալ հողի վրա հայերն ապրել են դարեր ի վեր, անխաթար պահպանելով իրենց լեզուն, մշակույթը, իրենց ողջ արժեքային համակարգը [8, էջ 59]:

Իրանական արդի կրթության համակարգի ձևավորման հիմքերում ընկած է 1979 թ. Իսլամական հեղափոխության արժեհամակարգը: Իսլամական հեղափոխությունից հետո կրթության մակարդակը զգալիորեն բարձրացել է, բնակչության 90 %-ը գրաճանաչ է [1, էջ 338-339]: Դեռևս Իսլամական հեղափոխության առաջնորդ Իմամ Խոմեյնին հռչակել է Իրանում բնակվող բոլոր ազգությունների իրավահավասարության և կրոնական կոնֆեսիաների ազատության մասին [12, էջ 28]: Իսկ 1980 թ. զարնանից սկսվեց բուհերի իսլամական ծրագրի իրականացումը [5, էջ 719]: Այդ պայմաններում ԻԻՀ Սահմանադրության 3-րդ հոդվածի 3-րդ մասում ընդգծվեց, որ ԻԻՀ կառավարությունը պարտավոր է ապահովել բոլորի համար և բոլոր մակարդակներով անվճար ուսուցում [11, էջ 32, 47]:

Վերոնշյալ գործընթացների համատեքստում հարկ է նշել, որ մի առիթով Խոմեյնին արտահայտվել է կրոնական փոքրամասնությունների՝ ի դեմս հայերի, մասին հետևյալ կերպ. «...*Ես լրիվ երաշխավորում եմ հայերի ապահովությունը որպես Իրանի արժանավոր և իրավահավասար քաղաքացիներ*» [7, էջ 21]: Ակնհայտ է, որ Իրանի երբեմնի հոգևոր առաջնորդի խոսքը հայ համայնքում առաջնահերթ ընկալվում էր ոչ միայն անվտանգային, այլ նաև կրթական միջավայրում բարեփոխումների և սոցիալական արդարության հաստատման կարևոր երաշխիք:

Տասնյակ միլիոնավոր շահառուներ ունեցող իրանական կրթության համակարգում իր համեստ տեղն ունի իրանահայ դպրոցը: Հատկանշական է, որ լինելով կրոնական փոքրամասնության դպրոց, իր թվի համեմատ համաիրանական տիրույթում ժամանակ առ ժամանակ գրանցել է հաջողություններ՝ չնայած այն իրողությանը, որ համայնքի իրավական կարգավիճակը պայմանավորում է որոշակի պայմաններ սոցիալ-կրթական ոլորտում ևս [13, էջ 206-229]: Իրանահայ դպրոցը եղել է նաև հայկական այլ համայնքների ուշադրության կենտրոնում: Հետաքրքրական է, որ դեռևս 1950-ական թթ. մարոկկահայ համայնքի կողմից «Կահիե դյու սյուդին» ամսագրի մեկ տարվա բաժանորդագրություն են ապահովել նաև Թեհրանի հայկական դպրոցներին [2, էջ 67]:

Իրանահայ դպրոցին և նրա սաների առաջադիմությանը անդրադարձ կատարելիս անհրաժեշտ ենք համարում ներկայացնել վիճակագրական որոշ տվյալներ: 2000-ական թթ. կեսերին արտագաղթի պատճառով իրանահայ կրթության համակարգում առաջացան նոր խնդիրներ [14, էջ 159-182]: 2005-

2006 ուսումնական տարում Իրանում դպրոց է հաճախել 15 միլիոն, այդ թվում՝ 8000 իրանահայ աշակերտ: 2005 թ. դրությամբ Թեհրանում որպես իրանահայության խտացված համայնք գործել է 21 հայկական դպրոց (տարրական, ուղեցույց ու միջնակարգ)՝ շուրջ 6000 հայ աշակերտներով: Փաստորեն՝ անգամ մեկ տարվա կտրվածքով տեղի է ունեցել աշակերտների թվի զգալի նվազում:

Թեև ԻԻՀ Մահմանադրությամբ ուսումն անվճար պետք է լինի բոլորի համար, սակայն տնտեսական դժվարությունների պատճառով դա դեռ չի իրականացվում: Թեհրանի Հայոց թեմի կրթական խորհուրդը իր տարեկան բյուջեի և տարբեր հիմնադրամների միջոցներով կարողանում է օգնել սոցիալապես անապահով ընտանիքների երեխաներին [15, էջ 193-204]:

Հարկ է նշել, որ իրավական առումով Իրանում «հայկական դպրոց» գոյություն չունի, քանի որ երկրի բոլոր դպրոցները դե յուրե ընդգրկված են ժողովրդական կրթության ընդհանուր համակարգում: Գոյություն ունեն միայն պետական դպրոցներ, որոնցում կազմակերպված է հայ ընտանիքների (որպես կրոնական փոքրամասնություններին պատկանող հավաքականության) երեխաների ուսուցումը: Ընդ որում, հանրակրթական առարկաների գծով ուսուցման ողջ գործընթացը տեղի է ունենում պարսկերենով (ֆարսի) [4, էջ 95]: Ավելին՝ իրականում այդ դպրոցներն այնքանով են հայկական, որ այնտեղ անցնում են հայագիտական մեկ-երկու առարկա [9, էջ 214]:

Իրանահայ համայնքի ներուժը դիտարկելիս անհրաժեշտ է հաշվի առնել նրա ձեռքբերումները գիտակրթական ոլորտում: 2000 թ. մայիսի 17-19-ին Սպահանի համալսարանի համակարգչագիտության ֆակուլտետում տեղի ունեցած գիտաժողովում 618 գիտական հոդվածից ընդունվել է 302-ը, որից վեցի հեղինակներն են զինծառայող և Օդուժի համալսարանի դասախոս Արթին Տ. Մինասյանը՝ 1, Թեհրանի համալսարանի դասախոս, դոկտոր Կարո Լուկասը՝ 3 և Թեհրանի Պոլիտեխնիկական համալսարանի դասախոս, դոկտոր Գևորգ Մելիք-Կարապետյանը՝ 2 հոդվածներով: Ակնհայտ է, որ հայ աշակերտների համար ուղենշային են դարձել այդ ձեռքբերումները, ինչ-որ տեղ էլ նպաստել մասնագիտական կողմնորոշման համար:

2001-2002 ուսումնական տարում Իրանի քաղաքներում բազմաթիվ մասնաճյուղեր ունեցող Իսլամական Ազատ համալսարան է ընդունվել 300 հայ, որից 68-ը՝ «Հայոց լեզու և գրականություն», 34-ը՝ «Օտար լեզուներ», 12-ը՝ «Հաշվապահություն», «Առևտրի վարչարարություն», 7-ը՝ «Քիմիա», 4-ը՝ «Ֆիզիկա», 2-ը՝ «Քաղաքագիտություն» մասնագիտությամբ: Ակնհայտ է, որ առաջին 68 ընդունվողների դեպքում անհամեմատ մեղմ է եղել մրցույթը, քանի որ նրանք եղել են լեզվակիր, մինչդեռ մրցութային պայմանները փոխվում են մյուս մասնագիտությունների դեպքում:

Առարկայական օլիմպիադաներում հայ աշակերտների գրանցած արդյունքները որպես իրանահայ դպրոցի կրթության որակի ցուցիչ: Գիտության նկատմամբ իրանահայության սերն ու հետաքրքրությունը միշտ էլ տարածված են եղել: Այդ մասին են վկայում գիտության ու կրթության այնպիսի գործիչներ,

ինչպիսիք են՝ մաթեմատիկոսներ, պրոֆ. Սմբատ (Ալեքսանդր) Աբյանը, դոկտորներ Վազգեն Ավանեսյանը, Մկրտիչ Թումանյանը, Ալեքսանդր Բաղդյանը, անվանի աստղաֆիզիկոս, պրոֆ. Ալենուշ Տերյանը, սելսմոլոգ, դոկտոր Մեղրակ Աբգալյանը, Ահարոն Առաքելը և շատ ուրիշներ [3, էջ 214-231: 10, էջ 85-130]:

Դժվարին պայմաններում էլ համայնքը չի կորցրել տաղանդաշատ սաներին, որոնք կարող են հավակնել դառնալու անվանի գիտնականների հետևորդը: 2000 թ. Թեհրանի հայոց «Արաքս» դպրոցի շրջանավարտ և համայնքի հաջողակ 1 ուսանող մասնակցել է «Քիմիա» առարկայի համալսարանական օլիմպիադային և գրավել 3-րդ տեղը, իսկ 2001 թ. գրավել է համաիրանական օլիմպիադայի առաջին տեղը՝ պարզևատրվելով երկու գնահատագրերով:

2003 թ. 14-ամյա 1 աշակերտ Թեհրանի 6-րդ շրջանի միջոցառական օլիմպիադայի մրցությունում գրավել է առաջին տեղը: Տվյալ դեպքում չի հստակեցվում, թե հաղթողը որ առարկայից է հաջողություն գրանցել, սակայն առաջին տեղը զբաղեցնելու փաստն ինքնին խոսում է:

Միջնակարգ դպրոցներից բացի՝ Իրանի մայրաքաղաքում կամ նահանգների կենտրոններում գոյություն ունեն նաև շնորհալի և տաղանդավոր երեխաների դպրոցներ [6, էջ 224]: 2005 թ. Թեհրան նահանգի նշված դպրոց հաճախելու քննություններում 1 հայ աշակերտուհի հաջողություն է ունեցել: Պետք է նշել, որ այդ քննությունները կազմակերպվում են տարեկան մեկ անգամ՝ 2 փուլով: Ուսումնական տարվա սկզբում դպրոցների կողմից 5-րդ դասարանի 19-ից բարձր միջին ունեցող աշակերտների ցանկը ուղարկվում է Բացառիկ ընդունակությունների զարգացման կազմակերպությանը (առավել հայտնի է «Նոդեթ» (NODET [National organization for development of exceptional talents]) [16] անգլերեն հապավմամբ): 2005 թ. 5-րդ դասարանի ավելի քան 1,5 մլն աշակերտից շուրջ 166 հազարը գրանցվել է 1-ին փուլի քննություններին, որից շուրջ 14 հազարին հաջողվել է անցնել 2-րդ փուլ: Արդյունքում ընտրվել է 5904 սան՝ Իրանի 44 քաղաքների «Նոդեթի» 105 դպրոցներում սովորելու համար: Ընդ որում, Թեհրանի աղջկանց ուղեցույց դպրոցի օղակում 1-ին փուլում հաջողել է 490 աշակերտուհի, որից ընտրությամբ 2-րդ փուլ է անցել 165-ը: Այսպիսով՝ այդ քննությունը կարողացել է հաղթահարել ընդհանուր մասնակիցների միայն 4 %-ը: Ընդ որում, 2003 թ. միջնակարգի քննություններում հաջողություն է գրանցել «Արաքս» դպրոցի աշակերտուհի Արագ Խուդաբախշյանը:

Հարկ է նշել, որ 2005 թ. թավրիզահայ 1 երիտասարդ մասնակցել է Պետական համալսարանի տնտեսաերկրաբանական բաժնի դոկտորանտուրայի ընդունելության քննություններին և մեծ թվով մասնակիցների մեջ գրավել 1-ին տեղը Արևելյան Ատրպատական նահանգի ամբողջ տարածքում: Հատկանշական է, որ նա եղել է Իրանում դոկտորանտուրայի միակ ուսանողը, որն ընդունվել է՝ սովորելու այդ ճյուղում: Փաստորեն՝ հայազգի որոշ դիմորդներ սահմանել են դժվարին արգելքները հաղթահարելու նոր նշաձողեր:

Դպրոցականների առարկայական օլիմպիադաների հաջորդ տեղում կարելի է դիտարկել «Մաթեմատիկա» առարկան: 2006 թ. մայիսի 19-ին տեղի է ունե-

ցել Թեհրանի մակարդակով տղաների ուղեցույց օղակի մաթեմատիկայի առաջին օլիմպիադան, որի ընթացքում 7248 մասնակցից «Ի. Սահակյան» դպրոցի 2 աշակերտ զբաղեցրել է 1-ին ու 2-րդ տեղերը:

Հետաքրքրական է, որ մրցույթներ են կազմակերպվել նաև հենց հայկական դպրոցներում, որտեղ ևս գրանցվել են ակնհայտ հաջողություններ: 2007 թ. «Մարիամ» հաստատության աղջիկների դպրոցի միջնակարգ բաժնի երրորդ դասարանի ավարտական ամենադժվար համարվող ֆիզիկա առարկայի քննությունից հայ աշակերտուհիների 100 %-ը հաջողություն է ունեցել:

2008 թ. Հայ ազգային «Սահակյան» ոչ շահադիտական դպրոցի 6 աշակերտ, որից միջնակարգ օղակի առաջին դասարանի 3, երկրորդ դասարանի՝ 2 և ուղեցույց օղակի 1 աշակերտ գրանցել է հաջողություններ՝ Իրանի «Թարբիաթե մոդառես» համալսարանի կազմակերպած գիտական օլիմպիադայում «Ֆիզիկա», «Քիմիա», «Մաթեմատիկա» առարկաներից: Հարկ է նշել, որ այն լրացուցիչ ուսումնառությանը հատկացված միակ համալսարանն է և հիմնադրվել է Իսլամական Հանրապետության հիմնադիր Իմամ Խոմեյնիի հրամանով 1982 թ. [17]:

2008 թ. հունիսի 20-ին Թեհրանի հայոց «Սահակյան» դպրոցի ուղեցույց և միջնակարգ օղակների 16 աշակերտ քննություն է հանձնել «Մաթեմատիկա» առարկայից և մասնակցել «Թարբիաթե մոդառես» համալսարանի կազմակերպած գիտական օլիմպիադաների եզրափակիչ քննությանը և գրանցել նշանակալի հաջողություններ: Միջնակարգ օղակի առաջին դասարանի աշակերտ Մարիո Անդրեասյանը, մասնակցելով ֆիզիկայի օլիմպիադային, իր տարեկիցների մեջ երկրի մակարդակում գրավել է 2-րդ տեղը: Հարկ է նշել, որ հայ սաների ցուցաբերած հաջողությունների մասին գրել է «*Շափարաթ*» օրաթերթին իրանական 1387 թ. թիր ամսի 10-ի թիվ 1427 համարում: Փաստորեն, իրանական մամուլի դիտակից չի վրիպել հայ սաների տաղանդը:

Եզրակացություն: Այսպիսով՝ 2000-2008 թթ. դպրոցական առարկայական օլիմպիադաներում հայ տաղանդավոր սաների գրանցած արդյունքներն Իրանի հայ համայնքի գործունեության համար ունեն կարևոր նշանակություն: Հենց դա է իրանահայ դպրոցի կրթության որակի ցուցիչը: Այդլերպ ուրվագծվում են համայնքի ապագա սոցիալական կառուցվածքը, մասնագիտական ներուժը, ավելին՝ հայությունն ընդգծում է իր ներկայությունը իրանական միջավայրում, ընդհանրապես, և կրթության բնագավառում, մասնավորապես:

ПРЕДМЕТНЫЕ ОЛИМПИАДЫ КАК ПОКАЗАТЕЛЬ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ В АРМЯНСКОЙ ШКОЛЕ ИРАНА (2000-2008 ГГ.)

Մկրտչյան Կարեն

Кандидат исторических наук,

Институт истории НАН РА

Республика Армения

K86mkrtyan@gmail.com

Аннотация

Предметные олимпиады, организуемые Министерством образования Исламской Республики Иран и соответствующими провинциальными и столичными учреждениями,

находящимися в его подчинении, направлены на выявление учащихся с одаренными, талантливыми и творческими способностями, на развитие интереса к учебным предметам и содействие получению устойчивых знаний. Они также дают возможность убедиться, что в иранских, в том числе армянских школах, учатся образцовые подростки.

В свою очередь, для армян это рассматривается как способ доверить молодежи руководство собственными общинными структурами. В этом плане заслуживает признания неоспоримая роль педагогов, благодаря неустанным усилиям которых ученики достигают новых высот.

В иранской образовательной среде, где преобладает исламская религиозная идеология, нелегко развивать собственные традиции армянской школы. Вот почему предпринимается попытка в какой-то степени синтезировать армянские образовательные компоненты с иранскими.

Участие талантливых армянских учеников и занятие ими лидирующих мест на школьных предметных олимпиадах имеет важное значение для деятельности общины. Таким образом, армянство подчеркивает свое присутствие в иранской среде в целом и в образовательной сфере в частности. Очевидно, что помимо воодушевляющего эффекта, победы на предметных олимпиадах придают новый импульс молодому поколению, подчеркивают реальный потенциал сообщества, а также то, что очень важно раскрывает интеллектуальные способности. Таким образом, при сравнении с уровнем образования населения Ирана в целом, включая меньшинства, в 2000-х гг. количество абитуриентов по техническим и естественнонаучным специальностям в армянской общине и результаты, достигнутые талантливыми учениками в школьных предметных олимпиадах, свидетельствуют о высоком качестве образования.

Ключевые слова: предметные олимпиады, школа иранских армян, ученик, университет, качество образования, талантливые ученики, экзамен, конкурс.

SUBJECT OLYMPIADS AS AN INDICATOR OF THE QUALITY OF EDUCATION IN THE ARMENIAN SCHOOL OF IRAN (2000-2008)

Mkrtchyan Karen

Ph.D. of History,

Institute of History of the NAS of the RA

Republic of Armenia

K86mkrtchyan@gmail.com

Summary

The subject Olympiads, organized by the Ministry of Education of the Islamic Republic of Iran and the relevant provincial and metropolitan institutions under its jurisdiction, are aimed at identifying students with gifted, talented and creative abilities, developing interest in academic subjects and promoting the acquisition of sustainable knowledge. They also provide an opportunity to make sure that real, exemplary teenagers study in Iranian, including Armenian schools.

For Armenians, this is seen as a way to entrust the youth with the leadership of their own community structures. In this regard, the undeniable role of teachers deserves recognition, thanks to whose tireless efforts students reach new heights.

In the Iranian educational environment, where Islamic religious ideology prevails, it is not easy to develop one's own traditions of the Armenian school. That's why an attempt is being made to synthesize Armenian educational components with Iranian ones.

The participation of talented Armenian students and their leading positions in school subject Olympiads is important for the community's activities. Thus, Armenians emphasize their presence in the Iranian environment in general and in the educational sphere in particular. It is obvious that, in addition to the inspiring effect, victories at subject Olympiads give a new boost to the younger

generation, emphasize the real potential of the community, and also, most importantly, reveal intellectual abilities.

Thus, when compared with the educational level of the Iranian population as a whole, including minorities, in the 2000s, the number of applicants in technical and natural sciences in the Armenian community and the results achieved by talented students in school subject Olympiads indicate a high quality of education.

Keywords: *Subject Olympiads, Iranian Armenian school, student, university, quality of education, talented students, exam, competition.*

Օգտագործված գրականության ցանկ

1. Badalyan G., Iran. Hanragitaran, Yer., 2011, heghinakayin hrat., 879 ej:
2. Bakhchinean A., Hayeryn Afrikayum, patmabanasirakan usumnasiruthyun, Yer., HH GAA patmuthyan instit., 2024, 292 ej:
3. Baghdasaryan E., Iranahay hamaynqi amboghjakan hamarot patmuthyun, 2 hatorov, ht. 1, Toronto, 2015, ej. 214–231:
4. Bayburdyan V., Irani hay hamaynqy. Ardi himnakhndirner, Yer., «Lusakn», 2013, 212 ej:
5. Bayburdyan V., Irani patmuthyun, Yer., YePH hrat., 2024, 784 ej:
6. Bayburdyan V., Irann aysor (Teghekatu), Yer., 1999, 224 ej:
7. Bayburdyan V., Iranakan heghapokhutyany fenomeny, «Irani Islamakan heghapokhutyany hamematakan konteqstum», mijazgayin gitazhoghovi hodvatcneri yev zekuytsneri zhoghovatsu, Yer., YePH hrat., 2011, 59 ej:
8. Bayburdyan V., IHH-um HH tarber tarineri despanneri yeluythner, Hayastan–Iran. Patmakan antsyaly yev nerkan, mijazgayin gitazhoghovi nyuter: hodvatcneri zhoghovatsu, HH GAA arevelagituthyan instit., 2022, 396 ej:
9. Iskandaryan G., *Hayastan–Iran haraberuthyunery Hayastani ankakhuthyan dzerkberumic heto (1991–2014)*, Yer., 2016, 418 ej:
10. Iranahayots hanragitaran, Yer., «VMV-Print», 2012, 462 ej:
11. Irani Islamakan Hanrapetuthyan Sahmanadruthyun (himnakan orenq), thargmanets - Garnik Badalyany, (voch pashtonakan thargmanutyun), Tehran, «Nairi» hrat., 2005, 124 ej:
12. Hovhannisyan N., Iran. Ayathollah Khomeynii darashrjany, Yer., «Zangak-97» hrat., 2004, 112 ej:
13. Mkrtchyan K., Irani pashtonakan dirqoroshumy hay hamaynqi iravakan kargavitchaki hartsum yst iranakan pashtonakan aghbyurneri, Otari aghbyurnery haykakan gaghthavayreri masin, mijazgayin gitazhoghovi nyuter, prak B, Yer., HH GAA patmuthyan instit., 2022, ej. 206–229:
14. Mkrtchyan K., Iranahayuthean tegasharzhery yev dranc arandznayatkuthiunnery 21-rd dari skzbin, «Haykazean hayagitakan handes», Beyruth, 2024, ht. 44/1, ej. 159–182:
15. Mkrtchyan K., Irani hayots themeri gortcuneuthyan hartsi shurj, Hayots yekeghetsu dery petakanuthyan bacakayuthyan paymannerum, gitazhoghovi nyuteri zhoghovatsu, Yer., «Lusakn», 2025, ej. 193–204:

Tcanothagruthyun

16. NODET, <https://iransummerschool.com/en/about/NODET/> (ditumy – 19.02.2025):

17. Irani hamalsarannery, https://parstoday.ir/hy/radio/programs-i15283-%D4%BB%D6%80%D5%A1%D5%B6%D5%AB_%D5%B0%D5%A1%D5%B4%D5%A1%D5%AC%D5%BD%D5%A1%D6%80%D5%A1%D5%B6%D5%B6%D5%A5%D6%80%D5%A8_ (ditumy – 19.02.2025):

Получено: 19.03.2025

Received: 19.03.2025

Рассмотрено: 24.03.2025

Reviewed: 24.03.2025

Принято: 08.04.2025

Accepted: 08.04.2025

© The Author(s) 2025

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-Non Comercial 4.0 International License